

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลรองรับท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุวิถีปกติใหม่ จากสถานการณ์โควิด-19

Application of Digital Technology Support Health Tourism for the Elderly in the New Normal of COVID-19 Situation

ฐิตียา เนตรวงษ์^{1,*} และ ปริศนา มั่นเภา²

¹หลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

²หลักสูตรบริการลูกค้า คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

Titiya Netwong^{1,*} and Prisana Munpao²

Information Technology Program, Faculty of Science and Technology, Suan Dusit University¹

Customer Service Program, Faculty of Science Management, Suan Dusit University²

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ นำเสนอแนวคิดเทคโนโลยีดิจิทัลรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่งภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้รับผลกระทบอย่างหนักจากสถานการณ์โควิด-19 ตลาดท่องเที่ยวปรับเปลี่ยนไปภายใต้วิถีปกติใหม่ จึงต้องหันมาใช้เทคโนโลยีดิจิทัลรองรับการบริการมากขึ้น นักท่องเที่ยวสูงวัยเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการใช้จ่ายสูง เป็นตลาดใหม่ที่มีศักยภาพสูงและมีคุณภาพ เน้นการท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพ รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทยมี 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมเป็นวัตถุประสงค์หลักเพื่อมาดำรงรักษา ส่งเสริมสุขภาพโดยเฉพาะ และ 2) การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพเป็นวัตถุประสงค์รอง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อมาเที่ยวชมธรรมชาติ เที่ยวชมวัฒนธรรมอื่น ๆ ควบคู่กับการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิต จากสถานการณ์โควิด-19 อุตสาหกรรมท่องเที่ยวหลังจากนี้ จะต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับคนไทยในการเดินทางภายในประเทศไทยให้มากขึ้น โดยเน้นที่กลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพ แม้จำนวนนักท่องเที่ยวจะลดลง แต่เพิ่มมูลค่าการใช้จ่ายต่อคนให้มากขึ้น คำนึงถึงความปลอดภัยและความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม เทคโนโลยีดิจิทัลถูกนำมาประยุกต์ใช้เพื่อรองรับกับการปรับตัวด้านพฤติกรรมนักท่องเที่ยวสมัยใหม่ โดยนำมาใช้เพื่อการวางแผนการท่องเที่ยว การประกอบการตัดสินใจ การเพิ่มความรู้ด้านการรักษาสุขภาพ ซึ่งในปัจจุบันผู้สูงอายุได้หันมาสนใจในการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านสมรรถนะทางร่างกาย ตรงกับความต้องการในเนื้อหาที่เป็นการส่งเสริมสุขภาพอันเป็นประโยชน์และง่ายต่อการใช้งานกับผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: เทคโนโลยีดิจิทัล การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ผู้สูงอายุ ปกติใหม่

Abstract

This academic article aims to present the concept of digital technology to support health tourism. The tourism industry was adversely affected by the COVID-19 situation. The tourist market has changed under the new normal, therefore having to turn to digital technology to support more services. The elderly are tourists with high spending potential. It is a new market with great potential and a quality market, focusing on good quality tourism and services. There are 2 forms of health tourism in Thailand: 1) promote tourism is the main objective to sustain, and 2) health promotion tourism is the secondary objective with the aim of visiting nature, explore other cultures along taking care of physical and mental health. From the COVID-19 situation, the tourism industry must build confidence among Thai people in traveling in Thailand. With a focus on quality tourists, despite the decrease in the number of tourists, but increased the value of spending per person and take into account the environmental safety and sustainability. Digital technology is applied to accommodate the adaptation of modern tourism behavior. It is used for travel planning purposes, decision making Increasing knowledge of health treatment. Today, the elderly are increasingly interested in using technology. But the adoption of digital technology to promote health tourism for the elderly must take into account the change in physical performance, meets the needs of health, promoting content that is beneficial and easy to use for the elderly.

Keywords: Digital Technology, Health Tourism, Elderly, New Normal

*ผู้ประสานงาน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฐิติยา เนตรวงษ์

e-mail: titiya_net@dusit.ac.th

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579) ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ได้กล่าวถึงการเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี ต้องสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาวะ การป้องกันและควบคุมปัจจัยเสี่ยงที่คุกคามสุขภาวะ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี การพัฒนาระบบบริการสุขภาพที่ทันสมัยสนับสนุนการสร้างสุขภาวะที่ดี และการส่งเสริมให้ชุมชนเป็นฐานในการสร้างสุขภาวะที่ดีในทุกพื้นที่ (ยุทธศาสตร์ชาติสำนักงาน ก.พ., 2562) กอปรกับความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศจึงมีการนำนวัตกรรมและพัฒนาเทคโนโลยีรองรับผู้สูงอายุ ซึ่งผู้สูงอายุในปัจจุบันได้เริ่มหันมาสนใจในการใช้เทคโนโลยีเพิ่มมากขึ้น (วิเชียร ชูติมาสกุล และคณะ, 2557; เณลิพงษ์ ลิ้นลา, 2558; ทิมลอร์ ตันหัน, 2559; Nikou et al., 2019; Sun et al., 2020) เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินชีวิต เช่น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต และการบริการของรัฐที่พึ่งพิงระบบคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต เป็นต้น เพื่อรับบริการและอำนวยความสะดวกด้านสุขภาพ ยกตัวอย่างเช่น การพัฒนาระบบเพื่อนช่วยเหลือผู้สูงอายุ (Senior Sidekick) การพัฒนาระบบสารสนเทศช่วยเหลือผู้สูงอายุไม่ว่าจะเป็น ระบบการแจ้งเตือนเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนด้านสุขภาพผ่านแอปพลิเคชัน เว็บไซต์ แหล่งเรียนรู้เรื่องสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น ซึ่งต้องสะดวกต่อการใช้งานหรือใช้งานได้ง่าย และรวดเร็ว ทันต่อสถานการณ์ และตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้ทันที (วิเชียร ชูติมาสกุล และคณะ, 2557) หากผู้สูงอายุมีแรงจูงใจในการเรียนรู้และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลผ่านการสนับสนุนและกำลังใจจากเพื่อนฝูง (Sun et al., 2020)

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ประชาชนได้เดินทางจากสถานที่อยู่อาศัยของตนไปยังอีกสถานที่หนึ่งและพักอาศัยชั่วคราว โดยมีวัตถุประสงค์ต่างกัน เช่น เพื่อการพักผ่อน เพื่อสุขภาพ เพื่อนันทนาการ เป็นต้น ทั้งนี้องค์การท่องเที่ยวโลกได้กำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวไว้ 3 แบบ เพื่อตอบสนองความต้องการท่องเที่ยว คือ 1) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ 2) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม และ 3) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ ซึ่งนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มสนใจการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษเพิ่มขึ้น ได้แก่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554; Jungprawate, 2021; Setsri, 2017) โดยการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นการท่องเที่ยวเพื่อการบำบัดรักษาหรือการส่งเสริมสุขภาพ ในประเทศไทยได้ดำเนินกิจกรรมนี้จนมีชื่อเสียงในระดับนานาชาติ กิจกรรมที่นำมาใช้เป็นแรงจูงใจได้แก่ การบริการนวด การอบ การประคบสมุนไพรบำบัด การฝึกปฏิบัติสมาธิแนวพุทธศาสนา การบริการอาหารและเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ การตรวจร่างกาย การรักษาโรคต่าง ๆ ฯลฯ หน่วยงานที่ดำเนินการแล้วเป็นที่รู้จักในปัจจุบัน ได้แก่ โครงการรักษสุขภาพแบบผสมผสานของโรงพยาบาลดำเนินสะดวก ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพมิชชั่น ชีวาศรม ทวีร์สุขภาพของบลลวี่ เป็นต้น และจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจึงกล่าวได้ว่าประชาชนสนใจการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพมากขึ้น โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุซึ่งเป็นช่องทางการตลาดที่สำคัญสำหรับผู้ประกอบการท่องเที่ยว (Ribeiro et al., 2018)

องค์การสหประชาชาติ (UN) คาดการณ์ว่า ในอีก 35 ปีข้างหน้า หรือปี 2593 ผู้สูงอายุจะมีจำนวนถึง 2,092 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วนสูงถึง 20% ของประชากรโลกเพิ่มขึ้นจากปี 2558 ซึ่งมีจำนวนเพียง 901 ล้านคน คิดเป็นสัดส่วน 12.3 % ด้วยตัวเลขของนักท่องเที่ยวสูงอายุที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วนี้เอง ทำให้กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬานักท่องเที่ยวสูงอายุ 611 ล้านคน อีก 25 ปี จำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มสูงขึ้นเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของประชากรโลกหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีผลให้คนยุค Baby Boomer หรือเกิดในปี พ.ศ. 2489-2507 เริ่มเข้าสู่วัยสูงอายุ ทั้งยังถือเป็นนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ที่มีกำลังซื้อสูงทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยองค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) มีการประมาณการว่าในอีก 25 ปีข้างหน้า หรือปี พ.ศ. 2573 ทั่วโลกจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุมากถึง 611 ล้านคน ซึ่งคนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีเวลาท่องเที่ยวมากกว่านักท่องเที่ยววัยอื่น ๆ เนื่องจากไม่มีภาระด้านการทำงาน

และครอบครัว ทั้งยังมีความพร้อมทางด้านการเงินที่สะสมมาจากการทำงาน หรือการได้รับสวัสดิการจากรัฐบาล จึงต้องการพักผ่อน หรือแสวงหาอะไรให้ชีวิตด้วยการเดินทางท่องเที่ยว โดยการเดินทางแต่ละครั้งยังมักมีผู้ติดตามด้วยประมาณ 1-3 คน จึงถือเป็นโอกาสที่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะมียุคทองและการพัฒนาด้านต่าง ๆ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ (โอกาสจากนักท่องเที่ยววัยเก๋า, 2560, ออนไลน์) ยิ่งในสถานการณ์โควิด-19 ซึ่งองค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การระบาดของโรคโควิด-19 เป็นการระบาดใหญ่ (Pandemic) ประเทศไทยจึงต้องประกาศภาวะฉุกเฉินเพื่อยับยั้งการแพร่ระบาด ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยเฉพาะอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สถานที่สาธารณะถูกปิด มีการบังคับให้คนทำกิจกรรมในรูปแบบดิจิทัลมากขึ้น ดังนั้นผู้ประกอบการจึงต้องปรับตัว ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อรองรับกับการปรับตัวด้านพฤติกรรมนักท่องเที่ยวสมัยใหม่โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงวัยซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวที่มีกำลังซื้อสูง สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ ที่ได้เสนอแนวทางการฟื้นฟูการท่องเที่ยวไทย หลังโควิดเปลี่ยนวิกฤตเป็นโอกาสโดยเน้นท่องเที่ยวสุขภาพ วัฒนธรรม และอาหาร โดยพัฒนากำลังคนในด้าน Health & Wellness และ Digital Transformation รองรับนักท่องเที่ยวกำลังซื้อสูง รวมถึงนโยบายเร่งผลักดันไทยเข้าสู่ “เมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพโลก” อันเนื่องมาจากประเทศไทยได้รับการยกย่องว่ามีระบบสาธารณสุข การดูแล เอาใจใส่ และบริหารจัดการการแพร่ระบาดของโควิด-19 ได้มีประสิทธิภาพ (เส้นทางเศรษฐกิจออนไลน์, 2563; สำนักข่าวนิวส์พลัส, 2563)

ดังนั้นแนวคิดเทคโนโลยีดิจิทัลรองรับท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุวิถีปฏิบัติใหม่ จะสามารถช่วยแนะนำ และเสนอแนะแสดงข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพื่อให้ผู้สูงอายุได้ค้นหา แหล่งท่องเที่ยว แหล่งเรียนรู้ที่พักผ่อนทางร่างกาย และจิตใจอีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมกิจกรรมนันทนาการที่สร้างสรรค์เพื่อให้ผู้สูงอายุได้มีสุขภาพที่ดี และการพบปะผู้คนจะทำให้ผู้สูงอายุไม่รู้สึกเหงาเพราะได้พูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับนักท่องเที่ยว หรือเจ้าหน้าที่พนักงานที่ผู้สูงอายุได้ใช้บริการอีกด้วย โดยการจัดทำแอปพลิเคชัน เว็บไซต์ ระบบสารสนเทศ ซึ่งสามารถนำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ นำเสนอแหล่งเรียนรู้สถานที่ท่องเที่ยว ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพโดยที่ผู้ใช้งานสามารถหาข้อมูลที่ต้องการได้อย่างรวดเร็ว แม่นยำและถูกต้องเพื่อความสะดวกสบายต่อผู้ใช้งานและสามารถเห็นสถานที่จริงก่อนที่จะตัดสินใจเลือกไปยังสถานที่ท่องเที่ยวจริง รวมถึงประกอบการตัดสินใจรับบริการเสริมต่าง ๆ ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุจากสถานการณ์โควิด-19

รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทยมี 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมเป็นวัตถุประสงค์หลัก หมายถึง ท่องเที่ยวโดยมีจุดมุ่งหมายในการท่องเที่ยวเพื่อมาดำรงรักษา ส่งเสริมสุขภาพโดยเฉพาะ และ 2) การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพเป็นวัตถุประสงค์รอง หมายถึง ท่องเที่ยวโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อมาเที่ยวชมธรรมชาติ เที่ยวชมวัฒนธรรมอื่น ๆ ซึ่งพบว่านักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวเชิงสุขภาพแบบที่สองมากกว่าแบบแรก (รัตนา ปานเรียนแสน สมบัติ กาญจนกิจ และกิงกนก เสาวงามวงศ์, 2560) ประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางธรรมชาติ มีความอุดมสมบูรณ์ บางแห่งเป็นแหล่งมรดกโลก มีการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ในการส่งเสริมสุขภาพ เช่น น้ำพุร้อน น้ำแร่ โคลนร้อน หายร้อน กระแสนิยมด้านสุขภาพของนักท่องเที่ยวและการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพของประเทศไทยมีความโดดเด่น (วิภาวดี ลีมิ่งสวัสดิ์ นพรัตน์ ศุทธิถิล และเกษวดี พุทธิภูมิพิทักษ์, 2560)

จากสถานการณ์โควิด-19 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้วางแผนทางแผนฟื้นฟูอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวหลังจากนี้ จะต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับคนไทยในการเดินทางภายในประเทศไทยให้มากขึ้น โดยเน้นที่

กลุ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพ แม้จำนวนนักท่องเที่ยวจะลดลง แต่เพิ่มมูลค่าการใช้จ่ายต่อคนให้มากขึ้น คำนึงถึงความปลอดภัยและความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม หรือการท่องเที่ยวที่มีความ Sexy โดยโมเดลดังกล่าวประกอบด้วย (ย่อโลกเศรษฐกิจ, 2563)

S = Safety and Hygiene เป็นความปลอดภัย มีสุขอนามัย และสาธารณสุขที่ดี ไม่ว่าจะไปโรงแรม สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ก็มั่นใจถึงเรื่องความปลอดภัยจากโควิด-19

E = Environmental Sustainability การคำนึงถึงความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม

X = Extra การแข่งขันด้านการท่องเที่ยวหลังโควิดจะมีความรุนแรง แต่สิ่งที่สร้างความแตกต่างคือ การส่งเสริมความพิเศษ มีคุณค่า และความแตกต่าง ประเทศไทยสามารถรับมือกับการแพร่ระบาดโควิด-19 สร้างความปลอดภัย มีความสวยงาม ความสามารถส่งเสริมประสบการณ์พิเศษให้กับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดีกับกลุ่มเป้าหมาย

Y = Yield เกิดอีมูลค่าเพิ่มที่สูงขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการขายได้มูลค่ามากขึ้น ไม่ใช่ขายเพราะลดราคา

โมเดลดังกล่าวเพื่อเตรียมความพร้อมให้ประเทศไทยก้าวสู่การท่องเที่ยวที่มีมูลค่าสูง ซึ่งเป็นทิศทางการดำเนินงานภายหลังจากสถานการณ์โควิด-19 ผ่านพ้นไป เพื่อให้การท่องเที่ยวไทย กลับมาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพจะกลายเป็นกระแสใหม่มาแรงหลังโควิด-19 สงบลง ผู้คนจะกลับมาให้ความสนใจกับการรักษาสุขภาพมากขึ้น ไม่ใช่การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อความสวยงามเท่านั้น แต่จะขยายขอบเขตไปถึงการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในสาขาอื่น ๆ เช่น การรักษาโรคเฉพาะทาง การตรวจสุขภาพ โดยเฉพาะประเทศที่สามารถควบคุมสถานการณ์โควิด-19 ได้เป็นอย่างดี จะกลายเป็นจุดหมายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เพราะสะท้อนให้เห็นถึงระบบสาธารณสุขที่มีคุณภาพ ทั้งถึง และเข้าถึงง่าย นอกจากนี้กระทรวงสาธารณสุขร่วมกับกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้สนับสนุนขับเคลื่อนนโยบายการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพรูปแบบใหม่ เน้นวิถีถิ่น ศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ด้านการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร ส่งเสริมให้ประชาชนออกมาท่องเที่ยวภายหลังวิกฤตโควิด-19 ในราคาปันสุข (ข่าวสารสุขภาพ, 2563) นำเทคโนโลยีให้เข้ามามีบทบาทในการบริการ การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านความปลอดภัย และเป็นสังคมไร้เงินสด มีมาตรฐานความสะอาด เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้ใช้บริการ การท่องเที่ยวกลุ่มเล็กและการจำกัดคนในการเข้าพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวจะมีบทบาทมากขึ้นเพื่อรักษาระยะห่างป้องกันการแพร่เชื้อโรค ประเทศไทยสามารถเป็น Medical Health Tourism Hub ของภูมิภาค โดยประเทศไทยเป็น 1 ใน 4 ประเทศปลายทางในภูมิภาคเอเชีย และอยู่อันดับที่ 20 ในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการแพทย์ที่ดีที่สุดในโลก (มหาวิทยาลัยศรีปทุม, 2564)

กล่าวได้ว่ารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุจากสถานการณ์โควิด-19 จะต้องคำนึงถึงสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ สถานปฏิบัติธรรม สปา และสถานบริการนวด ซึ่งสามารถเดินทางไปได้ง่าย สะดวก และปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยวสูงอายุ ส่วนกิจกรรมที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพควรเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ เช่น การทำอาหารเพื่อสุขภาพ การออกกำลังกาย และการทำสมาธิ เป็นต้น การท่องเที่ยวในสถานการณ์โควิด-19 สอดคล้องกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ต้องคำนึงถึงสุขลักษณะ ความปลอดภัย การส่งเสริมประสบการณ์พิเศษ เพื่อให้ นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุรู้สึกว่าได้รับมอบคุณค่าเฉพาะบุคคล และพร้อมที่จะจ่ายในราคาสูงสำหรับผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวมูลค่าเพิ่มที่สูงขึ้น ดังนั้นรูปแบบการท่องเที่ยวจึงอยู่ในวิถีปกติใหม่ซึ่งผู้ประกอบการการท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวต้องปรับตัวให้ดำรงอยู่ได้อย่างปลอดภัยและมีสุขภาวะ

การท่องเที่ยวในวิถีปกติใหม่

วิถีปกติใหม่ (New Normal) ซึ่งเกิดจากวิกฤตโควิด – 19 ทำให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต้องปรับตัว เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยวเรื่องความปลอดภัยจากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดย ศบค. (ศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรนา 2019) ให้กำหนดการจัดระเบียบท่องเที่ยว ยึด 5 มาตรการ ดังนี้ 1) สำรวจแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ ท่องเที่ยวชุมชน ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ 2) จัดระเบียบและแบ่งสัดส่วนการใช้พื้นที่สถานที่ท่องเที่ยวให้ชัดเจน 3) อำนวยความสะดวกและบริหารจัดการระบบการจราจร ประชาสัมพันธ์การใช้เส้นทางเพื่อลดความแออัด 4) กำหนดมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของโรค เช่น จุดตรวจวัดอุณหภูมิ การทำความสะอาด จุดบริการแอลกอฮอล์ 5) รมรณรงค์ให้ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวใช้แอปพลิเคชัน “ไทยชนะ” ให้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตวิถีใหม่ และสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ทุกภาคส่วน สำหรับกรมการท่องเที่ยวได้กำหนดการท่องเที่ยวในวิถีปกติใหม่ สำหรับผู้ประกอบการหรือผู้ให้บริการโดย 1) มีการตรวจวัดอุณหภูมิร่างกาย สวมหน้ากากอนามัยและถุงมือตลอดเวลา 2) จัดให้มีสถานที่ล้างมือและจุดบริการแอลกอฮอล์ และเว้นระยะห่างระหว่างบุคคลอย่างน้อย 1 เมตร 3) บันทึกประวัติผู้ให้บริการและผู้รับบริการหรือนักท่องเที่ยว 4) กำหนดแนวเส้นทางการใช้บริการอย่างชัดเจน 5) มีระบบจัดการขยะ และของเสียที่ถูกสุขอนามัย รวมถึงเพิ่มความถี่ในการทำความสะอาด 6) ปรับรูปแบบการชำระสินค้า/ของที่ระลึก/ผลิตภัณฑ์/บริการ ต่าง ๆ เป็นระบบชำระเงินอัตโนมัติเพื่อลดการสัมผัสธนบัตร สำหรับนักท่องเที่ยวหรือผู้รับบริการ จะต้องมีการดำเนินการดังนี้ 1) มีการตรวจวัดอุณหภูมิร่างกาย และสวมใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลา 2) ล้างมือด้วยสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์บ่อยครั้ง และเว้นระยะห่างระหว่างบุคคลอย่างน้อย 1 เมตร 3) เปลี่ยนการชำระเงินจากเงินสดเป็นระบบโอนเงิน พร้อมเพย์ e-Wallet (ศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข, 2563; MCOT COVID CENTER, 2563) จากผลกระทบที่เกิดขึ้นทำให้นักท่องเที่ยวคำนึงถึงความปลอดภัยเพิ่มขึ้นอย่างมากจึงเกิดวิถีปกติใหม่ในการท่องเที่ยวของการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศหลังวิกฤตโควิด-19 ได้แก่ 1) เที่ยวในประเทศเป็นตัวเลือกแรก 2) เที่ยวใกล้ ๆ สั้น ๆ ขับรถไป และ 3) เที่ยวที่ Unseen คนไม่พลุกพล่าน (Krungthai COMPASS, 2563)

การใช้ประโยชน์เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการท่องเที่ยววิถีปกติใหม่มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ เช่น เว็บไซต์ ระบบสารสนเทศ การพัฒนาแอปพลิเคชันท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุต้องออกแบบโปรแกรมที่ง่ายสะดวกต่อการใช้งานที่เหมาะสมกับสภาพร่างกายของผู้สูงอายุ เนื้อหาดิจิทัลต้องรับรู้ได้ว่ามีประโยชน์ต่อการดูแลสุขภาพโดยแนวคิดของ วิเชียร ชูติมาสกุล และคณะ (2557) ที่ได้ทำการวิจัยเพื่อการวางรากฐานและพัฒนาระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตในสังคมผู้สูงอายุ ระบุว่าปัจจัยส่งเสริมการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้สูงอายุต้องมีลักษณะใช้งานง่าย มีความยืดหยุ่นในการใช้งานสะดวก มีภาพ สัญลักษณ์ที่เรียบง่ายสำหรับผู้สูงอายุ มีข้อมูลมูลที่เข้าใจง่าย หรืออาจมีคู่มือประกอบการใช้งานให้ผู้สูงอายุเข้าใจได้ง่าย ช่วยในการค้นหาและแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวที่ส่งเสริมสุขภาพ หรือการบำบัดรักษาฟื้นฟูสุขภาพ เพื่อเพิ่มความหลากหลายในช่องทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้ตามยุคสมัย ซึ่งในปัจจุบันเริ่มมีการเข้าถึงเทคโนโลยีเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับการพัฒนาแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือสำหรับผู้สูงอายุของ พิมลอร ดันหัน (2559) ที่กล่าวว่า การออกแบบแอปพลิเคชันสำหรับผู้สูงอายุควรเป็น แอปพลิเคชันที่สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพให้กับการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้สูงอายุและควรใช้งานง่าย เข้าถึงง่าย การออกแบบตัวอักษรต้องขนาดใหญ่ ใช้สีที่สดใสสว่าง หลีกเลี่ยงการทำงานที่ต้องให้ผู้ใช้คลิกแล้วลากไปวางตำแหน่งอื่น ซึ่งอาจพัฒนาแอป

พลีเคชันที่สามารถส่งงานด้วยเสียงก็จะสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ สำหรับประเด็นการใช้รูปภาพหรือสัญลักษณ์แทนเมนูหนึ่ง ๆ ที่ผู้ใช้เลือกใช้ได้ ควรมีตัวอักษร หรือป้ายกำกับ หากไม่มีตัวอักษร หรือป้ายกำกับว่ารูปภาพหรือสัญลักษณ์นั้นคือเมนูใด จะส่งผลให้ผู้สูงอายุไม่เข้าใจในรูปภาพและสัญลักษณ์เหล่านั้น (ทิพย์ยา จินตโกวิท และ ศจีมา ฌ วิเชียร, 2562)

ดังนั้นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อรับมือกับการระบาดใหญ่ของโควิด-19 จึงต้องสามารถแก้ปัญหาด้านสุขภาพดิจิทัลที่ตามมาตามแนวทางที่เป็นนวัตกรรมในการเฝ้าระวังสุขภาพขณะท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อำนาจความสะดวกการติดตาม แหล่งที่พบกลุ่มเสี่ยงติดโรค การแพร่ระบาด การกักกันที่เข้มงวด และการดูแลทางคลินิก อุปกรณ์ที่นำมาใช้กับผู้สูงอายุจึงต้องคำนึงถึงปัญหาการมองเห็น การได้ยิน การควบคุมกล้ามเนื้อ และออกแบบให้ตรงกับความต้องการใช้งานเพราะพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของผู้สูงอายุจะใช้งานตามกันในกลุ่มเพื่อนต่างจากคนในกลุ่มอายุอื่นที่เลือกใช้เทคโนโลยีและซอฟต์แวร์ตามกระแสความนิยมของสังคม

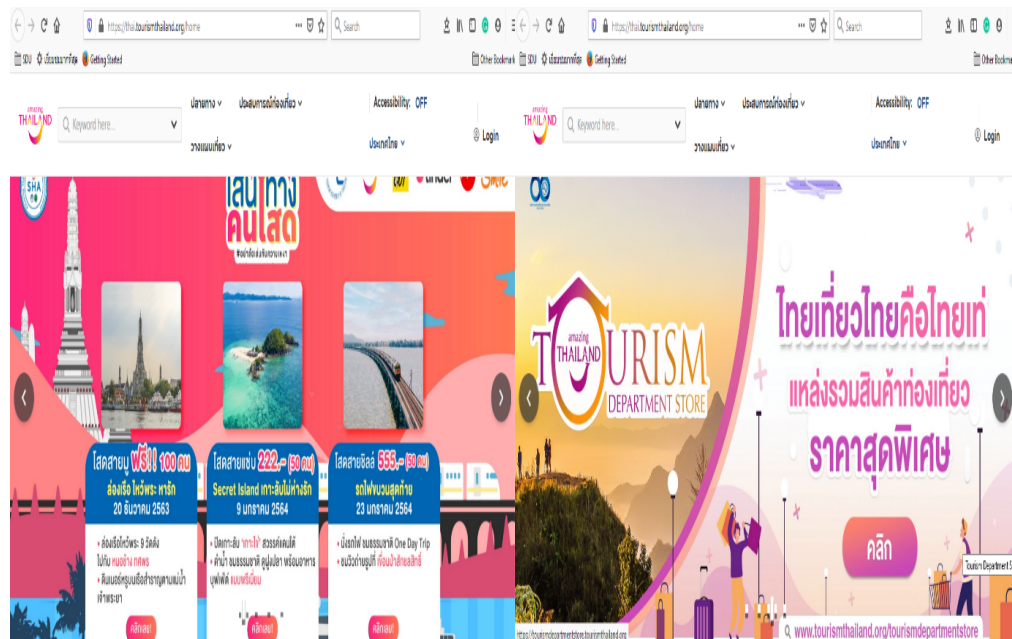
เทคโนโลยีดิจิทัลรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการประยุกต์ใช้งานในหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน และรัฐวิสาหกิจ เมื่อพิจารณาภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่ต้องปรับตัวอันเนื่องจากการเกิดเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผัน (Disruptive Technologies) การหยุดชะงักทางเศรษฐกิจ (Economy Disruptions) ที่เกิดจากการระบาดของโควิด-19 จึงกลายเป็น “ดับเบิลหยุดชะงัก” (Double Disruptions) ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่เลวร้ายสำหรับคนทำงานทุกภาคส่วนต่างหยุดชะงัก และการหดตัวทางเศรษฐกิจ (World Economic Forum, 2020) ในภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้รับผลกระทบอย่างหนักจากสถานการณ์โควิด-19 การถดถอยทางเศรษฐกิจทั่วโลกในปี ค.ศ. 2020 ที่เกิดโรคระบาดจากโควิด-19 จนเกิดวิกฤติใหม่ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ได้ระบุว่า แม้ภาพรวมเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2564 จะมีทิศทางกลับมาเป็นบวกได้เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2563 แต่ตลาดแรงงานของไทยยังคงเปราะบางเนื่องจากเศรษฐกิจไทยยังคงพึ่งพิงการท่องเที่ยว โดยเฉพาะจากต่างชาติที่โอกาสจะเข้ามาในไทยยังคงต่ำ ตลาดท่องเที่ยวจะเปลี่ยนไปภายใต้วิถีปกติใหม่ จึงต้องหันมาใช้เทคโนโลยีดิจิทัลรองรับการบริการมากขึ้น (มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2561) ด้วยการลดข้อจำกัด การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การใช้โปรโตคอลความปลอดภัยในการเดินทาง พ้นความไว้วางใจ และกระตุ้นให้เกิดความต้องการการท่องเที่ยว รวมถึงจัดเตรียมแผนฟื้นฟูอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Nemirschi & Vancea, 2020)

สมบัติ กาญจนกิจ และคณะ (2560) กล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีวัตถุประสงค์หลักของการท่องเที่ยว 2 ประเภทคือ 1) การส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรค และ 2) การบำบัดรักษาและการฟื้นฟูสุขภาพ เป็นการช่วยส่งเสริมและดูแลรักษาทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต รวมทั้งเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และมีการสร้างสรรค์ทางสังคมกับผู้อื่นในระหว่างการท่องเที่ยว อันจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ทักษะ และค่านิยมในการสร้างเสริม รักษาและฟื้นฟูสุขภาพให้สมบูรณ์ได้ด้วยตนเองมากขึ้น การออกกำลังกาย และการเล่นกีฬา การเลือกรับประทานอาหารและเครื่องดื่มสมุนไพรที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ การทำจิตใจให้สงบด้วยการฝึกปฏิบัติสมาธิตามแนวพุทธศาสนา ซึ่งแนวโน้มในการใส่ใจสุขภาพ การก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยเป็นสาเหตุให้คนเพิ่มความสำคัญกับการดูแลสุขภาพให้แข็งแรง ทั้งสุขภาพทาง

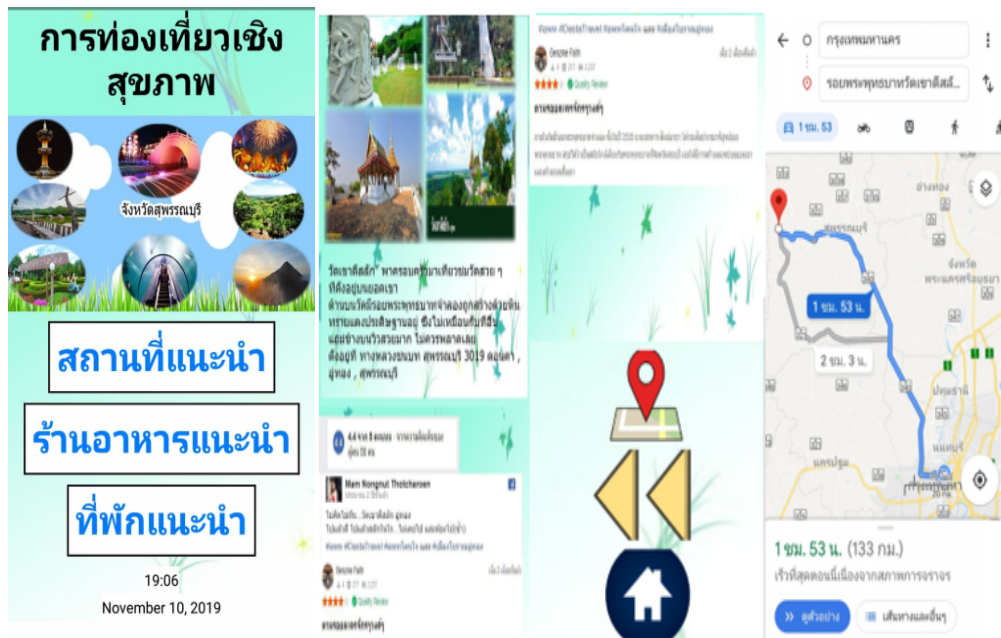
กาย และทางจิตใจ รวมทั้งด้านความงาม และการชะลอวัย โดยมีพฤติกรรมเน้นการป้องกันก่อนเจ็บป่วย พร้อมทั้งจะจ่ายเงินเพิ่มในการซื้อสินค้าและบริการที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพมากขึ้น นักท่องเที่ยวสูงวัยเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการใช้จ่ายสูง ซึ่งหมายความว่าตลาดนักท่องเที่ยวสูงอายุจะขยายตัว เป็นตลาดใหม่ที่มีศักยภาพสูงมากเนื่องจากเป็นตลาดที่มีคุณภาพ เน้นการท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพดี (นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์, 2563; สถาบันทรัพย์สินทางปัญญาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560) จึงนับได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเน้นการดูแลเรื่องสุขอนามัยและความปลอดภัยในสถานการณ์โควิด-19

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจึงมีการนำมาประยุกต์ใช้กับอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว ทั้งการวางแผน แหล่งท่องเที่ยว สถานที่พัก ที่เข้าถึงได้ง่าย สร้างแรงจูงใจในการท่องเที่ยวผ่านทาง ภาพถ่าย วิดีทัศน์ เทคโนโลยีเสมือนจริง แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวให้เห็นถึงจุดเด่น และสร้างจุดขาย ประกอบการตัดสินใจในการเลือกสถานที่ท่องเที่ยว (พัชรภรณ์ สุนทรวิบูลย์, 2561) ตัวอย่างการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวดังภาพที่ 1 – 3

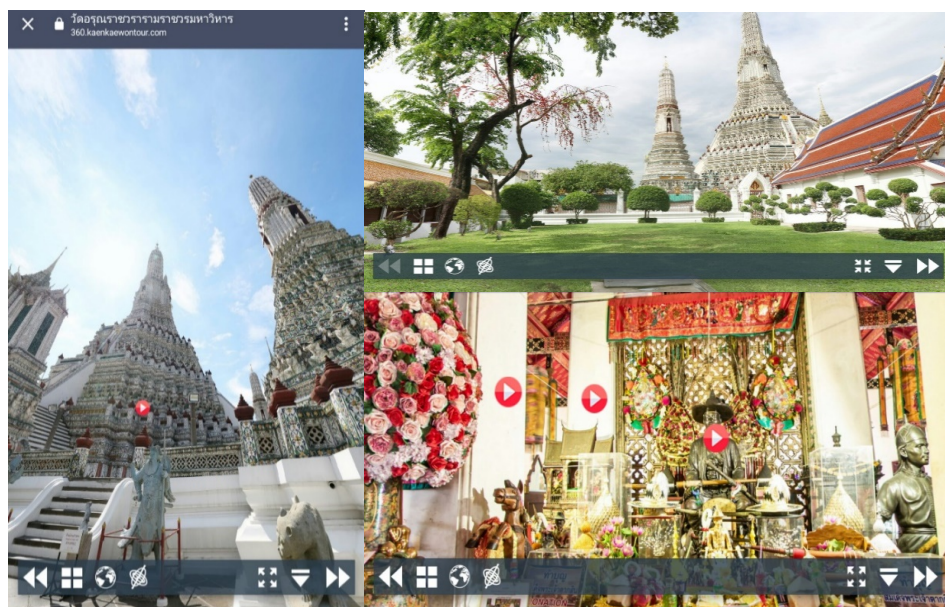

ภาพที่ 1 เว็บไซต์ส่งเสริมการท่องเที่ยวของ ททท.

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ททท. (2564)

ภาพที่ 2 แอปพลิเคชันท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

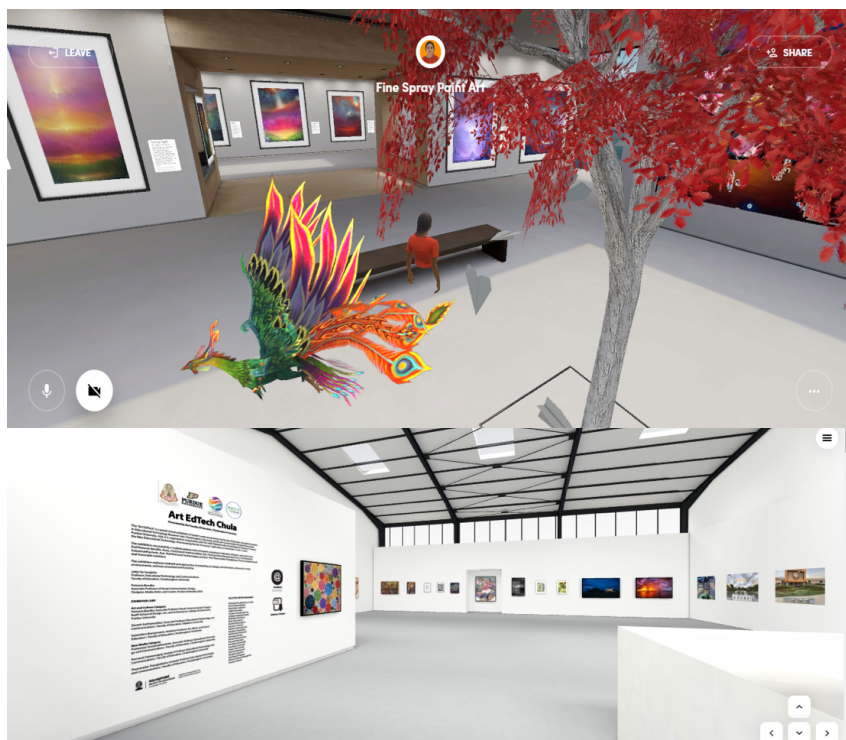

ภาพที่ 3 เทคโนโลยีเสมือนจริงท่องเที่ยววัดอรุณราชวราราม
ที่มา: แอปพลิเคชันวัดอรุณราชวราราม (2564)

ภาพที่ 1 เว็บไซต์สำหรับการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่รวมสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจในประเทศไทย นอกจากนี้ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวยังสามารถใช้เว็บไซต์สำหรับการจองที่พัก บริการด้านการท่องเที่ยวทั่วโลก อำนวยความสะดวกในการเดินทาง วางแผนการเดินทาง นอกจากนี้ยังสามารถใช้แอปพลิเคชันเพื่อการค้นหาสถานที่ท่องเที่ยว ที่พัก และเส้นทางการเดินทางดังภาพที่ 2 และปัจจุบันเทคโนโลยีเสมือนจริงก็เป็นที่นิยมในการท่องเที่ยวแบบเสมือนจริงดังภาพที่ 3

นอกจากนี้เทคโนโลยีดิจิทัลสามารถส่งผ่านเนื้อหาด้านการท่องเที่ยวผ่านทางช่องทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ ใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง (Virtual Reality: VR) ร่วมกับเทคโนโลยีออกเมนต์เรียลลิตี (Augmented Reality: AR) เพื่อสร้างความแปลกใหม่ในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว จากการศึกษาของ Liu et al. (2020) ในการนำ VR เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวสำหรับผู้สูงอายุ พบว่าการนำเทคโนโลยี VR เกิดข้อดีหลายประการ เช่น ประหยัดเวลา สามารถแก้ปัญหาการเดินทางของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก หลีกเลี่ยงความแออัดของจุดชมวิว ลดแรงกดดันด้านสิ่งแวดล้อมบนจุดชมวิว สามารถบันทึกและปกป้องวัฒนธรรมมนุษย์ ช่วยปกป้องมรดกทางวัฒนธรรม จึงกล่าวได้ว่าประสบการณ์อุปกรณ์ VR ทำให้เกิดทัศนคติเชิงบวกของผู้สูงอายุได้ แต่ไม่สามารถแทนที่ประสบการณ์จริงได้

เมตาเวิร์ส (Metaverse) เป็นเทคโนโลยีเสมือนจริงอีกรูปแบบหนึ่งในโลกสามมิติที่จัดสภาพแวดล้อมเสมือนจริง สามารถนำมาประยุกต์ใช้ด้านการท่องเที่ยวเสมือนจริงชมหรือผลิตผลงานศิลปะด้วยการอวตารเข้าไปยังโลกเสมือนจริงดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 เมตาเวิร์สประยุกต์ใช้ด้านการท่องเที่ยวแบบเสมือนจริง
ที่มา: (KUNSTMATRIX, 2021; Spatial, 2021)

ภาพที่ 4 เป็นการประยุกต์ใช้เมตาเวิร์สเพื่อการท่องเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวเสมือนจริงด้วยการอวตารเข้าไปในสถานที่เสมือนจริงนั้น ๆ

บทสรุป

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นการเดินทางท่องเที่ยวเยี่ยมชมสถานที่หรือแหล่งท่องเที่ยวที่มีความงดงามในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและสวดแทรกด้วยวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตการดำรงชีวิตและพักผ่อนหย่อนใจ โดยแบ่งเวลาจากการท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ หรือการบำบัดรักษาฟื้นฟูสุขภาพ ได้แก่ การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ คลายเครียด และมีการรับคำปรึกษาแนะนำด้านการดูแลสุขภาพกาย และจิตใจ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอาจแบ่งออกได้ตามจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของโปรแกรมและกิจกรรมการท่องเที่ยวตามการสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเป็น 2 ประเภท คือ การท่องเที่ยวเชิงส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงบำบัดรักษาสุขภาพ (Health Healing Tourism) แต่ในสถานการณ์การเกิดโรคระบาดโควิด-19 ส่งผลต่อการเกิดวิถีปกติใหม่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต้องปรับตัวมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อรองรับกับการปรับตัวด้านพฤติกรรมนักท่องเที่ยวสมัยใหม่โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวสูงวัยซึ่งเป็นผู้สูงอายุกำลังซื้อสูง โดยนำมาใช้เพื่อการวางแผนการท่องเที่ยว การประกอบการตัดสินใจ การเพิ่มความรู้ด้านการรักษาสุขภาพ เช่น เว็บไซต์สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ แอปพลิเคชัน เทคโนโลยีเสมือนจริง เทคโนโลยีลดการสัมผัส เทคโนโลยีการประเมินความเสี่ยงของสถานที่ท่องเที่ยวที่ปราศจากโควิด-19 และระบบผู้เชี่ยวชาญแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งในปัจจุบันผู้สูงอายุได้หันมาสนใจในการใช้เทคโนโลยีมากขึ้น แต่การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุต้องคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านสมรรถนะทางร่างกาย ตรงกับความต้องการในเนื้อหาที่เป็นส่งเสริมสุขภาพอันเป็นประโยชน์และง่ายต่อการใช้งานกับผู้สูงอายุ

References

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). สถิติด้านการท่องเที่ยว ปี 2554. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 23, 2562, จาก https://www.mots.go.th/more_news.php?cid=509&filename=index
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ททท. (2564). *Amazing Thailand*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 5, 2564, จาก <https://thai.tourismthailand.org/home>
- ข่าวสารสุขภาพ. (2563). เปิดแผนท่องเที่ยวเชิงสุขภาพรูปแบบใหม่ เน้นวิถีถิ่น กระตุ้นเศรษฐกิจหลังวิกฤตโควิด. สืบค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 5, 2564, จาก <https://healthserv.net/6663>
- เฉลิมพงษ์ ลินลา. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้แอปพลิเคชันบนสมาร์ทโฟนและแท็บเล็ตของผู้สูงอายุในเขตกรุงเทพมหานคร. การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ณภัทร ญาโสภาส. (2564). นวัตกรรมท่องเที่ยวยุคดิจิทัล. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 5, 2564, จาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/KRUJournal/article/download/132334/135097/>
- ทิพย์ จินตโกวิท และศศิมา ฦ วิเชียร. (2562). แนวทางการออกแบบเว็บไซต์ด้านสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ. *วารสารวิชาการครุศาสตรอุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, 10(1): 217-226.

- นฤมล อนุสนธิ์พัฒน์. (2563). การปรับตัวทางเศรษฐกิจด้านการท่องเที่ยวในสภาวะวิกฤตโควิด 19 (Coronavirus Disease 2019 (COVID-19) ในประเทศไทย. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 8(1): 1–24.
- พัชรภรณ์ สุนทรวิบูลย์. (2561). นวัตกรรมการสื่อสารกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยุคประเทศไทย 4.0. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม*, 6(2): 200–210.
- พิมลอร ดันหัน. (2559). แนวทางการพัฒนาแอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือสำหรับผู้สูงอายุ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย*, 10(3): 55–62.
- มหาวิทยาลัยศรีปทุม. (2564). โอกาสการท่องเที่ยวประเทศไทยหลังโควิด หรือ เราควรเป็น *Medical Health Tourism Hub* ของภูมิภาค. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 5, 2564, จาก <https://www.spu.ac.th/activities/26186>
- มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2561). *โครงการศึกษาการพัฒนากำลังคนด้านดิจิทัล (Digital Manpower) เพื่อรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย (S-Curve) และการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC)*. สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล และมูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- ยอโลกเศรษฐกิจ. (2563). *เปิดโมเดล SEXY สร้างตลาดท่องเที่ยวไทยใหม่*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 5, 2564, จาก <https://www.youtube.com/watch?v=ccu5hYMzt74>
- ยุทธศาสตร์ชาติสำนักงาน ก.พ. (2562). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560–2579)*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ เมษายน 24, 2562, จาก <https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/attachment/page/99049.pdf>
- รัตนา ปานเรียนแสน สมบัติ กาญจนกิจ และกึ่งนก เสาวภาวงศ์. (2560). *รูปแบบการพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเอเชีย*. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- วิญญูพล เกตุชัยโกศล. (2559). *การศึกษานาถของปทุมที่เหมาะสมในโมบายแอปพลิเคชันสำหรับผู้สูงอายุ*. รายงานวิจัยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- วิภาวดี ลีมิ่งสวัสดิ์ นพรัตน์ ศุทธิถก และเกษวดี พุทธิภูมิพิทักษ์. (2560). *ศักยภาพและจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย และกลุ่มประเทศที่มีความโดดเด่นในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเอเชีย*. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- วิเชียร ชุตินาสกุล และคณะ. (2557). *การวิจัยเพื่อการวางรากฐานและพัฒนาระบบอิเล็กทรอนิกส์เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตในสังคมผู้สูงอายุ*. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- วุฒิชัย สุนทรสมัย และปิยะพร ธรรมชาติ. (2559). *รูปแบบการท่องเที่ยวชุมชนเชิงสุขภาพของจังหวัดปราจีนบุรี เพื่อการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ มีนาคม 24, 2562, จาก https://www.kmutt.ac.th/jif/public_html/article_detail.php?ArticleID=183343
- ศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุข. (2563). *มาตรการด้านการท่องเที่ยวยุค New Normal*. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ธันวาคม 20, 2563, จาก <https://www.skho.moph.go.th/eoc/?p=3239>

- สถาบันทรัพย์สินทางปัญญาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2560). รายงานการวิเคราะห์แนวโน้มเทคโนโลยีและอุตสาหกรรม อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดี และท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ. กรุงเทพฯ: สถาบันทรัพย์สินทางปัญญาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมบัติ กาญจนกิจ สุจิตรา สุคนธ์ทรัพย์ เรณูมาศ มาอุ่น วิภาวดี ลีมิ่งสวัสดิ์ และรัตน ปานเรียนแสน. (2560). ศักยภาพอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของไทยเพื่อเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเอเชีย. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- สุธีรา จันทรัพย์ ปิเชนทร์ จันทรัพย์ และแพรวตะวัน จารุตัน. (2560). การพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสกลนครบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ มีนาคม 24, 2562, จาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/itmjournal/article/download/115344/89148/>
- เส้นทางเศรษฐกิจออนไลน์. (2563). ฝ่าทางตันหลังโควิด! เร่งผลักดันไทยเข้าสู่ “เมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของโลก”. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 5, 2564, จาก https://www.sentangedtee.com/today-news/article_156595
- สำนักข่าวนิวส์พลัส. (2563). หลังโควิดเปลี่ยนวิกฤติเป็นโอกาส ชูเน้นท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ วัฒนธรรมและอาหาร ดึงนักท่องเที่ยวไฮเอนด์ฯ. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 5, 2564, จาก <https://stock.newsplus.co.th/192628>
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสุพรรณบุรี. (2563). สถานการณ์ผู้สูงอายุจังหวัดสุพรรณบุรี. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ มีนาคม 3, 2562, จาก <http://nadt.or.th/pages/stat61.html/>
- แอปพลิเคชันวัดอรุณราชวราราม. (2564). [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 5, 2564, จาก <https://360.kaenkaewontour.com/watarun>
- โอกาสจากนักท่องเที่ยววัยเก๋า. (2560). [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ มีนาคม 20, 2562, จาก <https://positioningmag.com/?p=1112868>
- Jungprawate, P., Suansri, M. Suansri, S., & Ketmuni, M. (2021). Factors Affecting Health Tourism Promotion for the Elderly in Nakhon Nayok Province, Thailand. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*, 11(8), 2718–2724.
- Krungthai COMPASS. (2563). เจาะพฤติกรรมท่องเที่ยวใน New Normal เมื่อโควิดทำชีวิตเปลี่ยน. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ กุมภาพันธ์ 5, 2564, จาก https://krungthai.com/Download/economyresources/EconomyResourcesDownload_450เจาะพฤติกรรมท่องเที่ยวใน_New_Normal_เมื่อโควิดทำชีวิตเปลี่ยน_31_08_63.pdf
- KUNSTMATRIX. (2021). [Online]. Retrieved November 15, 2021, from Art EdTech Chula - 3D virtual exhibition by EDU CHULA | art.spaces | KUNSTMATRIX.
- Liu, Q., Wang, Y., Tang, Q., & Liu, Z. (2020). Do You Feel the Same as I Do? Differences in Virtual Reality Technology Experience and Acceptance Between Elderly Adults and College Students. *Front. Psychol*, 11, 573673. doi: 10.3389/fpsyg.2020.573673
- MCOT COVID CENTER. (2563). ท่องเที่ยวในวิถี New Normal. [ออนไลน์]. สืบค้นเมื่อ ธันวาคม 20, 2563, จาก https://covid19.mcot.net/knowledge_covid/ท่องเที่ยวในวิถี-new-normal/

- Nemirschi, A. & Vancea, D. P. C. (2020). Industry Redesign Directions in the Context of the COVID-19 Pandemic. "Ovidius" University Annals. *Economic Sciences Series*, XX(2), 418–423.
- Nikou, S., Agahari, W., Keijzer-Broers, W., & Reuver, M. (2019). Digital healthcare technology adoption by elderly people: A capability approach model. *Telematics and Informatics*, <https://doi.org/10.1016/j.tele.2019.101315>.
- Ribeiro, F. R., Silva, A., Barbosa, F., Silva, A. P. Metrôlho, J. C. (2018). Mobile applications for accessible tourism: overview, challenges and a proposed platform. *Inf Technol Tourism*, 19, 29–59. <https://doi.org/10.1007/s40558-018-0110-2>.
- Setsri, P. (2017). The Pattern of Elderly Health Tourism in Bangkok, Thailand. *International Journal of Social Science and Humanity*, 7(2), 72–75. doi: 10.18178/ijssh.2017.7.2.798.
- Spatial. (2021). [Online]. Retrieved November 15, 2021, from Spatial - Virtual Spaces That Bring Us Together.
- Sun, X., Yan, W., Zhou, H., Wang, Z., Zhang, X., Huang, S., & Li, L. (2020). Internet use and need for digital health technology among the elderly: a cross sectional survey in China. *BMP Public Health*, 20,1386. <https://doi.org/10.1186/s12889-020-09448-0>.
- World Economic Forum. (2020). *The Future of Jobs Report 2020*. Geneva: World Economic Forum.

คณะผู้เขียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตติยา เนตรวงษ์

หลักสูตรเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ที่อยู่ 295 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ถนนนครราชสีมา เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
e-mail: titiya_net@dusit.ac.th

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริศนา มั่นเภา

หลักสูตรบริการลูกค้า คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ที่อยู่ 295 มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ถนนนครราชสีมา เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300
e-mail: prisana_mun@dusit.ac.th